



*Вірші
На
Конкурс Слова*

2003р.

ГЕЙ ПТАШЕЧКО

Гей пташечко, гей пташечко,
Співай нам, щебечи,
І нас дівчаток, хлопчиків
Співати навчи.

Співай, співай нам пісню,
Веселу і дзвінку,
І ми співати будемо
У нашому садку.

М. Завадович

ЛАСТІВКА

Ластівки немає,
Відлетіла вже.
Десь її стрічає
Сонечко чуже.

Щастя для пташини
Там, де в'є гніздо,
Та, де батьківщина,
Хоч земель є сто.

М. Удовенко

ШПАК

Гриць дивується, питає,
Що за пташка так співає:
Як горобчик, цвірінчить,
Мов сорока, стрекотить,
А ще інколи, бува,
Ще й кричить, немов сова!
Хто ж виспіває отак?
- Діти, то співає (шпак).

В. Шаройко

СОРОКА

Довгохвоста білобока,
На тину сидить сорока,
Поглядає до воріт –
Рибку там смакує кіт.
До головки вже доїв!
- Хоч би ще мені лишив!
Пурх! Сорока із тинка,
За голівку й до садка!

К. Перелісна

ЖАЙВІР

Жайвір у небо
Високо літає,
Жайвір найперший
Весну стрічає.

В нього високий
Дзвінкий голосочок,
Ніби то срібний
Б'є молоточок.

Ніби він тягне
Нитку сріблясту
З неба до лану
Людям на щастя.

Л. Забашта

ОБЛІТАВ ЖУРАВЕЛЬ

Облітав журавель
Сто морів, сто земель,
Облітав, обходив,
Крила, ноги натрудив.
Ми спитали журавля:
— Де найкраща земля?
Журавель відповідає:
— Краще рідної немає!

ДОВГОНОГІ КОСАРИ

Косить в лузі журавель
Конюшину і шавель.
А журавлики малі
Узялися за граблі.

Сушать сіно і складають
Та матусю виглядають.
Хоч журавка і не косить,
Та джерельну воду носить.

Носить воду і обід,
Щоб косилося як слід.

М. Познанська

ДЯТЛОВА КУЗНЯ

В дятловій кузні
Гаряча пора,
Дятлова кузня
Стоїть край двора.
Дятел невтомно
Працює щодня,
Така роботяща
В нього рідня.
Вчився він змалку
Так працювать,
Щоб шкідників
З-під кори добувать.

М. Сингаївський

ЛАСТІВКА

Ластівки немає,
Відлетіла вже.
Десь її стрічає
Сонечко чуже.

Хоч воно і гріє,
Та на чужині
Ластівка марніє,
Не співа пісні.

Щастя для пташини
Там, де в'є гніздо,
Та, де батьківщина,
Хоч земель є сто.

М. Удовенко

НАШ КАНАРОК

Наш канарочок любенький
І маленький, і жовтенський.
Любчиком його ми звемо,
Йому їсти все даємо.

Він купається щоранку
І щебече по сніданку,
А найкраще він співає,
Як на скрипочці заграю.

В нього малий голосочок,
Голосенький, мов дзвіночок.
Щиро й ніжно він співає,
Творця-Бога прославляє.

Мирон Вацлавів

ПАПУГИ

От невиховані птахи —
наші дві папуги!
Все говорять і не змовкнуть,
ні одна, ні друга.

Нам пора до столу сісти,
а вони говорять.
Нам сніданок треба їсти,
а вони говорять.

Тато став журнал читати,
а вони говорять,
І як гості прийдуть в хату,
то вони говорять.

Ми б комусь таких нечемних
Віддали б охоче —
так їх ніхто не хоче....

Галина Чернобицька

СНІГУРІ

Звідкісь гості налетіли
Стоголосим табуном
І розсипалися в полі
Над розкиданим зерном.

Заспівали, задзвеніли,
Мов заграли кобзарі,
Де взялись веселі гості,
Жарогрудні снігурі?

Ось вони на сніг упали
І розквітли, мов квітки,
На городі мак рожевий
Так заквітчує грядки.

О. Олесь

КАЛИНА НЕ ГНЕТЬСЯ

Закувала зозуленька
В зеленому лузі,
Усміхнеться Україна
До нас любі друзі.

До сонця, потоком
Калина зацвіла,
Цвіт біленький, лист широкий,
Запаша і мила.

Тих згадаймо, що упали
Та за Україну,
Що хотіли підіймати
Червону калину.

Хоч калину пригинали
Калина не гнеться,
Ще та наша Україна
До нас усміхнеться.

ХТО ЯК ГОВОРИТЬ?

Все, що живе на світі —
Уміє розмовляти:
Уміють говорити
Зайці і Зайченята,
По-своєму говорять
І риби серед моря,
І у садочку пташка.
І у траві комашка...
Говорять навіть квіти
З блискучими зірками...
А як говорять діти? —
Так, як навчає мама!

Прийми ж, матусю, слово
Подяки від дитини,
За нашу рідну мову —
За мову України!

Леонід Полтава

МИШАЧІ ТАНЦІ

Танцювали миші,
По бабиній хижі;
Стало бабі за танець:
З'їли миші буханець.

Миші налякались;
В норі поховались,
Бо почули, як на те
Швидко в хату баба йде.

Схаменулась баба,
Що нема бухана,
Та й почала голосить,
Гіркі сльози з очей лить.

Леся Українка

МАЛЕНЬКА УКРАЇНКА

Знаю, бо казала
Мені моя ненька,
Що я українка,
Правдива маленька.

Знаю, Україна
Серцю мому мила,
Я по українськи
Молитися вчила.

А моя опіка
То Божая Мати,
Мати України
Повна благодати.

Ось мою молитву,
Прийми Отче, Боже,
Нехай Україні
Вона допоможе.

Олена Пчілка

УКРАЇНСЬКА ХАТА

На зеленому горбочку,
У вишневому садочку,
Притулилася хатинка,
Мов маленькая дитинка
Стиха вийшла виглядати,
Чи не вийде її мати.
І до білої хатинки,
Наче мати до дитинки,
Вийшло сонце, засвітило
І хатинку звеселило.

Леся Українка

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ

Ми є діти українські,
Український славний рід,
Дбаймо, щоб про нас маленьких
Добра слава йшла у світ!

Все вперед, все вперед
Поступаймо у черзі,
Пам'ятаймо, що Вкраїни
Діти ми всі!

Все, що рідне, хай нам буде
Найдорожче і святе:
Рідна віра, рідна мова,
Рідний край наш над усе!

Леся Українка

ЗАСНУВАННЯ ХОЛМУ

Раз Данило був на ловах
І у лісі заблудив.
Довго він шукав дороги,
Довго в пущі він ходив.

Аж виходить на поляну:
Ні дороги, ні стежок.
На поляні горб високий,
Вкритий килимом квіток.

“Ось це місце для твердині!”
З уст зірвалися слова, –
Тричі голову розіб'є,
Поки візьме татарва!

Там, де звір ревів голодний,
Серед лісу, на шпилі
Виріс Холм і став на варті
Української землі!

Олександр Олесь

МРІЯ

Хотіла б я піснею стати
У цюю хвилину ясну,
Щоб вільно на світі літати,
Щоб вітер розносив луну.

Щоб геть аж під яснії зорі
Полинати співом дзвінким,
Упасти на хвилі прозорі,
Буяти над морем хибким.

Лунали б тоді мої мрії
І щастя моє таємне,
Ясніші, ніж зорі яснії,
Гучніші, ніж море гучне.

Леся Українка

ПАМ'ЯТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Я знала Лесю Українку,
Живу, тривожну, молоду, –
Вона, мов квітка у барвінку,
Цвіла в поліському саду.

Вітри піснями захлинались,
Ліси шуміли навкруги,
І в срібні роси одягались
В ранкових маревах луги.

Ходила Мавка-чарівниця,
Когось шукала між дерев,
І знав, хто їй ночами сниться
Мешканець лісу – дядько Лев.

Не стерлась райдужна сторінка,
Не вмерла пісня лісова,
Безсмертна Леся Українка
Була і є повік жива.

Олена Журлива

НАДІЯ

Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна:

Надія вернутись ще раз на Вкраїну,
Поглянути ще раз на рідну країну,

Поглянути ще раз на синій Дніпро, –
Там жити чи вмерти, мені все одно;

Поглянути ще раз на степ, могилки,
Востаннє згадати палкії гадки...

Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна.

Леся Українка

ЛЕВ НА СТОРОЖІ

Хто не чув про город,
Город стародавний,
Хто не чув про місто,
Княже місто Львів?
Це ж його Данило,
Князь і лицар славний,
Заснував на славу,
Мурами обвів.

На горбі високім
Збудував твердиню,
Під горбом — палати,
Храми і двори.
Мов той лев дивився
Львів у далеч синю,
Краю вірний сторож
Кожної пори.

Хоч не раз в обличчя
Дмуть вітри ворожі
І гуде над містом
Бурі дикий спів,
Все стояти буде
Левом на сторожі
Стародавнє місто,
Український Львів.

МАМО ІДЕ ВЖЕ ЗИМА

„Мамо, іде вже зима,
Снігом травицю вкриває,
В гаю пташок вже немає...
Мамо, чи кожна пташина
В вирій на зиму літає?"
В неньки спитала дитина.

„Ні, не кожна", – одказує мати, –
„Онде, бачиш, пташина сивенька
Скаче швидко отам біля хати –
Ще зосталась пташина маленька".

„Чом же вона не втіка?
Нащо морозу чека?" –

„Не боїться морозу вона.
Не покине країни рідної,
Не боїться зими навісної,
Жде, що знову прилине весна".

Леся Українка

У МАЛЕНЬКІЙ ХАТИНЦІ

У маленькій хатинці, у тихім куточку,
Мати снить і дитина маленька.
У віконце одчинене линуть з садочка
Урочисті пісні соловейка.

Мати спить, над колискою сина схилившись,
Певне пісне малому співала,
А тепер, як приспала його, – утомившись
Край його і сама задрімала.

Спить маленький; матусину руку щільненько
Обняли ручки дрібнії;
Перед ним красні мрії снуються легенько,
Невиразні, але чарівнії.

Леся Українка

І СЕРЦЕ ТАК ГОВОРИТЬ...

Матусенька мені говорить,
Про наш чудовий Рідний Край,
Де тихі води, ясні зорі.
Квітчастий луг, зелений гай.
А в тім гаю пташині хори —

І серце так говорить...

Матусенька мені говорить,
Що хоч живем на чужині,
Про рідні села, ниви, гори,
Ми не забудемо, о ні,
Не здавить нас ні сум, ні горе —

І серце так говорить...

Матусенька мені говорить,
Що прийде день, що прийде час:
Заграє вільно рідне море,
І Рідний Край покличе нас
На тихі води, ясні зорі —

І серце так говорить...

М. П.

Н.Н.

Ви щасливі, пречистії зорі,
ваші промені — ваша розмова;
якби я ваші промені мала,
я б ніколи не мовила слова.

Ви щасливі, високії зорі,
все на світі вам видко звисока;
якби я так високо стояла,
хай була б я весь вік одинока.

Ви щасливі, холоднії зорі,
ясні, тверді, неначе з кришталю;
якби я була зіркою в небі,
я б не знала ні туги, ні жалю.

Леся Українка

ГЕРОЇ КРУТ

Сніги, сніги... Вихрять завія.
Над Києвом вітрюга віє,
Мов дихає пільма сторіч...
Та світиться майдан Софії —
Юнацтво, сповнене надії,
Іде до Крут в січневу ніч...

Пішли... І задрижало поле...
Ударив бій — і крик, і кров,
Героїв кров, щоб ти, монголе,
У славен Київ не прийшов!..

...Там, над Дніпром, де б'ється хвиля,
Де слава їх вінками вкрила,
Відважних лицарів-синів,—
Сія Аскольдова Могила,
І душі їх — незрима сила —
Благословення до боїв!

Микола Щербак

МОЯ МОВА

Дуже я шаную мову
Славних пращурів моїх.
Я вивчаю кожне слово
Золотої мови їх,
Бо віддавна знаю я:
Їхня мова — теж моя!

Різні мови я вивчаю,
Рад би знати їх усіх,
Та найбільше поважаю
Мову пращурів своїх,
Бо віддавна знаю я:
Їхня мова — теж моя!

Українська рідна мова,
Мово діда і бабуні,
Ти бриниш-дзвениш чудово,
Мов бандури срібні струни —
І віддавна знаю я:
Ти і їхня, і моя!

Українська мово рідна,
Мово батька, мово мами,
Тільки ти змагатись гідна
З солов'їними піснями.
Ти моя, моя чудова
Прадідівська рідна мова!

Роман Завадович

УКРАЇНІ

Коли крізь розпач випнуться надії
І загудуть на вітрі степовім,
Я тоді твоїм ім'ям радію
І сумую іменем твоїм.

Коли грозює далеч неокрая
У передгроззі дикім і німім,
Я твоїм ім'ям благословляю,
Проклинаю іменем твоїм,

Коли мечами злоба небо крає
І крушить твою вроду вікову,
Я тоді з твоїм ім'ям вмираю
І в твоєму імені живу!

Василь Симоненко

ВОЛИНЬ

Горби збігають у низини
На них лісів зелена тіль:
Оце вам доня України
Красуня, всміхнена Волинь!

На півдні - ниви чорноземні,
На півночі - сипкі піски,
Річки, повільні та таємні,
Течуть до Прип'яті-ріки.

Міста волинські - Володимир,
Житомир, Рівне та Острог,
І Луцьке славиться між ними
Згадками війн і перемог.

І славно Леся Українка
Прийшла у Звягелі на світ.
Волине в квітах і барвінку,
Привіт тобі, палкий привіт!

Роман Завадович

ДАВНЯ ВЕСНА

Була весна весела, щедра мила,
Промінням грала, сипала квітки,
Вона летіла хутко, мов стокрила,
За нею вслід співучії пташки!

Все ожило усе загомніло,-
Зелений шум, веселя луна!
Співало все, сміялось і брєніло,-
А я лежала хвора й самотна.

Я думала; "Весна для всіх настала,
Дарунки всім несе вона ясна,
Для мене тільки дару не придбала,
Мене забула радісна весна".

Ні, не забула; У вікно до мене
Заглянули від яблуні гілки,
Замиготіло листячко зелене,
Посипались білесенькі квітки.

Моя душа ніколи не забуде
Того дарунку, що весна дала,
Весни такої не було й не буде,
Як та була, що за вікном цвіла.

Леся Українка

КРУТИ

Вже стільки проминуло літ
Коли то сам Вкраїни квіт —
Юнацтво з блиском у очах —
Підняло синьо-жовтий стяг.

Їх триста під містечком Крути
Із гаслом: "Бути чи не бути",
Із покликом до бою: "Слава!"
Це ж наша молода держава!

А в вікнах — сестри й матері...
В очах — сльоза, думки — гіркі...
Нерівний бій — не вийти ж вам...
Ось ворог тут і ворог там...

Юнацтво з блиском у очах
Підняло синьо-жовтий стяг
Й склонило голови у змагу
За вимріяну в снах державу.

Ні, Вас ніколи не забути
І славного містечка Крути!
Зоряні хлопці — вас лиш триста,
Та змаг — ідея промениста!

МІ

Місяць яснесенький
Промінь тихесенький
Кинув до нас.
Спи ж ти, малесенький,
Пізній бо час.

Любо ти спатимеш,
Поки не знатимеш,
Що то печаль;
Хутко прийматимеш
Лихо та жаль.

Тяжка годинонько!
Гірка хвилинонько!
Лихо не спить...
Леле, дитинонько!
Жить — сльози лить.

Сором хилитися,
Долі коритися;
Час твій прийде
З долею битися, —
Сон пропаде...

Місяць яснесенький
Промінь тихесенький
Кинув до нас...
Спи ж ти, малесенький,
Поки є час!

Леся Українка

*Пояснення – Струна МІ
з вірша СІМ СТРУН, яку
Леся посвятила дядькові Михайлові*

СКРІЗЬ ПЛАЧ

Скрізь плач і стогін і ридання,
Несмілі поклики, слабі,
На долю марні нарікання
І чола схилені в журбі.

Над давнім лихом України
Жалкуєм-тужим в кожний час,
З плачем ждемо тієї години,
Коли спадуть кайдани з нас.

Ті сльози розстроюють рани,
Загойтись їм не дадуть.
Заржавіють від сліз кайдани,
Самі ж ніколи не спадуть!

Нащо даремнії скорботи?
Назад нема нам вороття!
Берімось краще до роботи,
Змагаймось за нове життя!

Леся Українка

СТАВАЙ, ЮНАЧЕ

Ставай до нас, юначе, в лави
І вище прапор піднімай,
Повсталала щоб у нас держава
І став свобідний рідний край.

Чекають нас міста і села,
Чекає степ і далечінь
І кличуть нас серця веселі
На славний і відважний чин.

Гартуємо ми дух і тіло
І не бажаєм нагород,
Щоб в чин звести преславне діло
І рідний визволить народ.

Ставай до нас, хто тілом юний
І хто душею не погас,
Стежок нас кличуть дальні струни
І вже в похід сурмить нам час.

Ставай до нас, юначе, в лави,
На сурмі клич до всіх заграй,
Щоб здобули разом державу
І прославляли рідний край!

Віра Ворскло

ДЕ ЗАРАЗ ВИ?

Де зараз ви, кати мого народу?
Де велич ваша, сила ваша де?
На ясні зорі і на тихі води
Вже чорна ваша злоба не впаде.

Народ росте, і множитья, і діє
Без ваших нагаїв і палаша.
Під сонцем вічності древніє й молодіє
Його жорстока й лагідна душа.

Народ мій є! Народ мій завжди буде!
Ніхто не перекреслить мій народ!
Пощезнуть всі перевертні й прибуду
І орди завойовників–заброд!

Ви, байстрюки катів осатанілих,
Не забувайте, виродки, ніде:
Народ мій є! В його болячих жилах
Козацька кров пульсує і гуде!

Василь Симоненко

РОБЕРТ БРЮС

(Уривок)

От Роберт, від вікна відступивши,
Ліг на лаву і погляд підвів
На потріскану стелю; на стелі
Павутиння павук собі плів.

І знічев'я Роберт задивився
На роботу того павука;
Він дививсь, як там прядась помалу
Тая нитка тендітна, тонка,

Як павук на тій нитці спускався,
Розколихувавсь потім на ній,
Щоб її до стіни причепити,
Потім невід розкинути свій.

Що гойднеться, то нитка урветься
І додолу павук упаде,
Але зараз же лізе угору
І нову собі нитку пряде.

Шість разів той павук обривався,
Шість разів він угору злізав,
Та у сьомий таки удержався,
До стіни свою нитку прип'яв.

Тут Роберт раптом скочив на ноги,
Ухопив свою зброю до рук
І гукнув: „Та невже ж таки лицар
Менше має снаги, ніж павук?“

Леся Українка

ДО

До тебе, Україно, наша бездоляная мати,
Струна моя перша озветься,
І буде струна урочисто і тихо лунати,
І пісня від серця поллеться.

По світі широкому буде та пісня літати,
А з нею надія кохана
Скрізь буде літати, по світі між людьми питати,
Де схована доля незнана?

Полине за синєє море, полине за гори,
Літатиме в чистому полію,
Здійметься високо-високо в небесні простори
І, може, спітка тую долю.

І, може, тоді завітає та доля жадана
До нашої рідної хати,
До тебе, моя ти, Україно мила, кохана,
Моя безталанная мати!

Леся Українка

*Пояснення – Струна ДО
з вірша СІМ СТРУН, яку
Леся посвятила дядькові Михайлові*

ПЕРШИЙ ВІРШ

Сиділа за столиком Леся мала,
Вдивлялась у книжку, що мати дала,
Дівчатко читало чудові казки,
І очі горіли мов срібні зірки.

Застукав хтось в двері...То сивий поштар
Приніс, як звичайно із пошти листа.
Узяв листа батько, коверту роздер,
Поглянув, поблід і неначе завмер.

Без слова він мамі подав — і вона
Читаючи, стала бліда, мов стіна,
"Вони...на Сибір...засудили її..."
І втерла заплакані очі свої.

"Кого засудили? Скажіть! — від стола
Спитала стурбовано Леся мала.
"Ох, тітку Олену, дитиночко, знай,
За те, що так палко кохає свій край..

Московські жандарми її повезуть
На Сибір, де сніги, де морози, і лють,
І Леся такі проказала слова:
"Жандарми...заслання...усе це дарма!
Такої любови не зломить тюрма!

І я б ворогам не скорилась повік
Надію у серці носила б, мов лік."'
Всміхнулася мати тоді до дочки,
І батько погладив шовкові кіски,
А Леся схилилася знов до стола
І перший писати свій вірш почала.

А тітка ввижалась, неначе жива,
Й такі їй до серця шептала слова
"Ні долі, ні волі у мене нема,
Зосталася тільки надія одна..

Роман Завадович

ГРУДОЧКА ЗЕМЛІ

Ще в дитинстві я ходив у трави,
В гомінливі трепетні ліси,
Де дуби мовчали величаво
У краплинках ранньої роси.

Бігла стежка в далеч і губилась,
А межі у безтурботні дні
Назавжди, навіки полюбились
Ніжні і замріяні пісні.

В них дзвеніло щастя непочате,
Радість невимовна і жива,
Коли їх виводили дівчата,
Як ішли у поле на жнива.

Ті пісні мене найперше вчили
Поважати труд людський і піт,
Шанувать вітчизну мою милу,
Бо вона одна на цілий світ.

Бо вона одна за всіх нас дбає,
Нам дає і мрії, і слова,
Силою своєю напуває,
Ласкою своєю зігрива,

З нею я ділити завжди буду
Радощі, турботи і жалі,
Бо у мене стукотить у грудях
Грудочка любимої землі.

Василь Симоненко

УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕВ

Бубнявіють думки, проростають словами,
Їх пагіння бринить у завихренні днів.
Цілий тиждень ходжу і живу між левами,
Недаремно і місто називається Львів.

Є міста ренегати, є просто байстрята,
Є леви, що мурликають, ніби коти,
Божевільне безглуздо облизують ґрати,
Ще й пишаються з власної сліпоти.

Але думати про них я сьогодні не хочу,
Бо мені трішечки повезло:
Я побачив у Львові Шашкевича очі,
Кривоносові плечі, Франкове чоло.

Сивий Львово! Столице моєї мрії,
Епіцентре моїх радощів і надій,
Вибухає душа, я тебе розумію,
Але, Львово, хоч трішки мене зрозумій.

Я до тебе прийшов із захопленням сина
Від степів, де Славута легенду снує,
Щоби серце твоє одчайдушне левине
Краплю сили вдихнуло у серце моє.

Василь Симоненко

В РОКОВИНИ

(До 100-річчя народження Лесі Українки)

Нащадки серця Лесі Українки —
Нові дівочі родяться серця,
Із теплим словом лагідної жінки,
Із грізним словом смілого борця.

Вони ростуть, і їхнє слово лине,
І чуєм ми сюди, за сім морів,
Як в них брентить любов до батьківщини,
Як в них кипить жіночий темний гнів.

Імен — не треба. — Нащо називати?
Жандарм нехай не знає їх усіх,
Готуючи нові у тюрмах ґрати
За їхні сміх і сльози, сльози й сміх.

У цвіті слів з маленької сторінки
Дзвенять нові й сильні серця,
Нащадки серця Лесі Українки —
Борця, поета, жінки, мудреця.

Василь Онуфрієнко
1970 р. Австралія

ЗОРЯ

В небі місяць зходить смутний,
Поміж хмарами вид свій ховає,
Його промінь червоний, сумний
Поза хмарами світить–палає.

Мов пожежа на небі горить,
Землю ж темні тіні вкривають,
Ледве промінь прорветься на мить,
Знову хмари, мов дим, застилають.

Крізь темноту самотньо зорить
Одинокая зірка ясна,
Її промінь так гордо горить,
Не страшна їй темнота нічна!

Гордий промінь в тієї зорі,
Та в нім туга палає огниста,
І сяє та зірка в горі,
Мов велика сльоза промениста.

Чи над людьми та зірка сумна
Променистими слізьми ридає?
Чи того, що самотна вона
По безмірнім просторі блукає?..

Леся Українка

ЛЕСИН ЗАПОВІТ

Тарас, Іван і Леся — великі імена,
Лунає в Україні їх слава голосна —

І лине з України в широкий дальній світ
Їх дум і слів пророчих визвольний заповіт.

Тарас - Кобзар про волю складав палкі пісні,
У них гриміли тони завзяті, вогняні.

Іван — як Каменярь той із молотом в руках,
Крізь лиха й перешкоди мостив до волі шлях.

І Леся, наче мавка таємна лісова,
Про волю і про щастя мережала слова.

То знову, наче лицар, що сміло йде у бій,
З тяжкого сну неволі будила нарід свій:

„Не спи, народе рідний, в неволі, у ярмі,
Дивись, он сяє зірка, вітає нас у тьмі!

Не зірка це — надія цілюща, чарівна,
Вже недалекий ранок віщує нам вона!"

І Леся, здивившись у дальнє сяйво зір,
Сміялася крізь сльози журбі наперекір.

В її слабому тілі горів могутній дух,
Неволі непокірний, твердий, немов обух.

Хоч серце облягали думки важкі, сумні,
З надією співала вона свої пісні —

Бо вірила, що прийде святої волі день
І встане Україна у гомоні пісень.

Роман Завадович

ТІШСЯ, ДИТИНО...

Тішся, дитино, поки ще маленька,
Ти ж бо живеш навесні,
Ще твоя думка літає легенька,
Ще твої мрії ясні.

Мрія полине із думкою вкупці
Геть у далекі світа, —
Крил не втинай сизокрилій голубці,
Хай вона вільно літа

Чи пам’ятаєш ти казку-дивницю,
Як то колись принесла
Тую цілющу-живущу водицю
Дрібна пташина мала?

Їй не страшні були дикі простори,
Скелі і хвилі морські,
Перелітала найвищі гори, —
Мала крильцята прудкі.

Так твоя думка швиденько полине,
Тільки їй волю даси,
І принесе з чарівної країни
Краплю живої роси.

І як приступить журба невсипуща
Та до серденька твого, —
Тая росиця цілюща-живуща
Буде жити його.

Хай же та мрія із думкою вкупці
Лине в незнані світа. —
Крил не втинай сизокрилій голубці,
Хай вона вільно літа!

Леся Українка

CONTRA SPEM SPERO!

Гетьте, думи, ви хмари осінні!
Тож тепера весна золота!
Чи то так у жалю, в голосінні,
Проминуть молодії літа?

Ні, я хочу крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити хочу! Геть думи сумні!

Я на вбогім сумнім перелозі
Буду сіять барвисті квітки,
Буду сіять квітки на морозі,
Буду лить на них сльози гіркі.

І від сліз тих гарячих розтане
Та кора льодовая, міцна,
Може, квіти зійдуть, і настане
Ще й для мене весела весна.

Я на гору круту крем'яную
Буду камінь важкий підіймать,
І, несучи вагу ту страшную,
Буду пісню веселу співать.

В довгу, темную нічку невидну,
Не стулю ні на хвильку очей,
Все шукатиму зірку провідну,
Ясну владарку темних ночей.

Так, я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні,
Без надії таки сподіватись,
Жити буду! Геть думи сумні!

Леся Українка

КОНВАЛІЯ

Росла в гаю конвалія
Під дубом високим,
Захищалась від негоди
Під віттям широким.

Та недовго навітшалась
Конвалія біла, —
І їй рука чоловіча
Віку вкоротила.

Он понесли конвалію
У високу залю,
Понесла її з собою
Панночка до балю.

Ой на балі веселая
Музиченька грає,
Конвалії та музика
Бідне серце крає.

То ж панночка в веселому
Вальсі закрутилась,
А в конвалії голівка
Пов'яла, схилилась.

Промовила конвалія:
“Прощай, гаю милий!
І ти, дубе мій високий,
Друже мій єдиний!”

Та й замовкла. Байдужою
Панночка рукою
Тую квіточку зів'ялу
Кинула додолу.

Може, й тобі, моя панно,
Колись доведеться
Згадать тую конвалію,
Як щастя минеться.

Недовго й ти, моя панно,
Будеш утішатись
Та по балях у веселих
Таночках зиватись.

Може, колись оцей милий,
Що так любить дуже, —
Тебе, квіточку зів'ялу,
Залишить байдуже...

Леся Українка

КРУТИ

На дворі холодна, сувора зима,
І вчора сказали у школі:
Під брами столиці їх сунуться тьма,
Душителів нашої волі.

І вдома дбайливо книжки поскладав,
„Вернусь, буде час на науку”,
І вперше в житті, по військовому, взяв
Військову рушницю у руки.

У матері сліз не було на виду,
Дістала вовняну хустину,
І ніжно закутала шию худу,
„Щоб не простудився, мій сину”.

Як бруками рідного міста ступав
Тричвертьмільйонного міста,
В загоні ні разу ніхто не спитав:
„Чому нас іде тільки триста?”

А там, за Дніпром рівнина-рівнина,
Та й снігу ж ... ой поналітало!
І суне зажерлива, мов сарана,
Ворожа московська навала.

Ні шанців, ні пригорбів - для прикриття...
А їх же - по двадцять на брата!
Ой, дорого мусіли кожне життя,
Життя українське продати...

Як леви боролись. Завзяття в серцях...
„Чому ж їм набоїв забракло?”
„В багнети!” І поле крутянське в снігах
Ворожою кров'ю набрякло.

Чорнів-червонів потолочений сніг,
День слави писав Україні.
Боролись, аж поки останнім поліг
Юнак у вовняній хустині.

Н.Н.

Задивляюсь у твої зіниці,
Голубі, тривожні, ніби рань.
Крешуть з них червоні блискавиці
Револуцій, бунтів і повстань.

Україно! Ти для мене диво!
І нехай пливе за роком рік,
Буду, мамо, горда і вродлива,
З тебе чудуватися повік.

Ради тебе перли в душі сію,
Ради тебе мислю і творю.
Хай мовчать Америки й Росії,
Коли я з тобою говорю.

Одійдіте, недруги лукаві!
Друзі, зачекайте на путі!
Маю я святе синівське право
З матір'ю побуть насамоті.

Рідко, нене, згадую про тебе,
Дні занадто куці та малі.
Ще не всі чорти живуть на небі,
Ходить їх добіса по землі.

Бачиш, з ними щогодини б'юся,
Чуєш — битви споківичний грук!
Як же я без друзів обійдуся,
Без лобів їх, без очей і рук?

Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпука вікова ...
Громонить над світом люта битва
За твоє життя, твої права.

Хай палають хмари бурякові,
Хай сичать образи — все одно
Я проллюся крапелькою крові
На твоє священне знамено!

Василь Симоненко

СЛОВО

Слово, чому ти не твердая криця,
Що серед бою так ясно іскриться?
Чом ти не гострий, безжалісний меч,
Той, що здійма вражі голови з плеч?

Ти, моя щира, гартована мова,
Я тебе видобуть з піхви готова,
Тільки ж ти кров з мого серця проллеш,
Вражого ж серця клинком не проб'єш..

Вигострю, виточу зброю іскристу,
Скільки достане снаги мені й хисту,
Потім її почеплю при стіні
Іншим на втіху, на смуток мені.

Слово, моя ти єдина зброе,
Ми не повинні загинуть обоє!
Може, в руках невідомих братів
Станеш ти кращим мечем на катів,

Брязне клинок об залізо кайданів,
Піде луна по твердинях тиранів,
Стрінеться з брязкотом інших мечей,
З гуком нових, не тюремних речей.

Месники дужі приймуть мою зброю,
Кинуться з нею одважно до бою ...
Зброе моя, послужи воякам
Краще, ніж служиш ти хворим рукам!

Леся Українка

НА РОКОВИНИ

Не він один її любив,
віддавна Україну
поети славили в піснях
немов «красу-дівчину».

Від неї переймали сміх,
і жарти, і таночки,
її байки, немов квітки,
сплітали у віночки.

Той в ній давнину покохав,
той мрію молоденьку.
Він перший полюбив її,
як син кохає неньку.

Хоч би була вона стара,
сумна, змарніла, бідна,
для сина вірного вона
єдина, любя, рідна.

Хоч би була вона сліпа,
каліка-недоріка,—
мов рана ятриться в ньому,
любов його велика.

Вкраїна бачила не раз,
як тії закоханці
надвечір забували все,
про що співали вранці.

І, взявши дар від неї, йшли
до іншої в гостину;
вони не знали, що то є
любити до загину.

Він перший за свою любов
тяжкі дістав кайдани,
але до скону їй служив
без зради, без омани.

Усе знесла й перемогла
його любові сила.
Того великого вогню
і смерть не погасила.

- Леся Українка